

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 27.04.2023

Vår ref.: 202302314-6 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.: 23/244

Høringsvar fra NVE - NOU 2023:3 Mer av alt - Raskere - Olje- og energidepartementet

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til Olje- og energidepartementets (OED) høring av Energikommisjonens utredning NOU 2023: 3 *Mer av alt – raskere*, datert 1.2.2023.

Overordnede synspunkter

- NVE mener Energikommisjonen peker på flere riktige og viktige tiltak for å sikre og bedre energi- og effektbalansen på sikt. NVE mener likevel at det er lite realistisk å bygge ut 40 TWh fornybar kraftproduksjon fra vannkraft, vindkraft, havvind og solkraft innen 2030.
- NVE mener målet om minst 20 TWh energieffektivisering innen 2030 er ambisiøst, men mulig. Dette krever at målet konkretiseres og følges opp med tilstrekkelige virkemidler.
- NVE mener det er viktig med tilgang på kraft fra flere energikilder. For kraftsystemet og forsynings sikkerheten er det særlig viktig å legge til rette for regulerbar kraft. Regulerbar kraft bidrar til å styrke effektsikkerheten og øke fleksibiliteten. I tillegg er det viktig å satse på både energieffektivisering og energisparing. Det er summen av dette som skaper et robust kraftsystem.
- NVE mener det er viktig å se produksjon og nett i sammenheng. Økt kraftproduksjon og økt forbruk utløser behov for nettførsterkninger. Planleggingen og utbygging av nett har ofte lengre ledetid enn utviklingen av ny kraftproduksjon.
- NVE mener samtidig det er viktig at økt utbygging av kraftproduksjon og nett ikke fører til uforholdsmessig og unødvendig store naturinngrep. Kraftutbygging innebærer ofte store inngrep, og kan ha vesentlige virkninger for særlig natur, miljø og samfunn. Store områder som blir beslaglagt for kraftproduksjon kan også komme i konflikt med annen bruk av arealene, blant annet næringsvirksomhet og lokale interesser.

- NVE understreker at den grunnleggende utfordringen med balanse mellom forbruk og etterspørsel ikke ensidig løses ved raskere arbeid og understreker betydningen av forsyningsikkerhet i framtidens kraftsystem. Det elektrifiserte og digitaliserte samfunnet er avhengig av strømforsyning for samfunnsdriften både i fredstid og i krisesituasjoner. Å bygge inn sikkerhet, inkludert digital sikkerhet, i etterkant vil være mer kostbart.

1. Raskere konsesjons- og saksbehandling

1.1 Gode søknader og prosesser fører til god behandling

En god behandling av søknader bidrar etter NVEs syn både til at de riktige prosjektene bygges ut og til økt samfunnsaksept, både lokalt og nasjonalt. En forutsetning for dette er ikke bare at saksbehandlerkapasiteten under hele prosessen utvides, men også at saksbehandlingen har tilstrekkelig høy kvalitet. Legitimitet og samfunnsaksept forutsetter også tilstrekkelig involvering og medvirkning.

NVE mener klare og oppdaterte føringer og retningslinjer kan begrense konfliktnivået i flere saker, og dermed redusere tidsbruk. Et eksempel på dette er retningslinjene for kabel som alternativ til luftledning i nettsaker, som også omtales av Strømnettutvalget.¹

NVE vil peke på at framdriftsplaner med tidsfrister som forplikter begge partene i konsesjonsbehandlinger forutsetter forutsigbarhet også fra tiltakshavers side. Søknadene må være godt forberedt, og det må komme færre planendringer underveis i saksbehandlingen. Rammene for slike framdriftsplaner må være tilpasset ulike sakstyper.

1.2 En halvering av saksbehandlingstiden må ikke gå ut over kvaliteten på saksbehandlingen

Energikommisjonens flertall mener at et overordnet mål må være at «konsesjons- og saksbehandling av kraft- og nettutbygging forenkles og strammes opp med mål om å halvere saksbehandlingstiden».² NVE har satt i gang flere av tiltakene for en raskere og bedre saksgang, slik som styrking av saksbehandlerkapasiteten for både nettanlegg og kraftproduksjon, og lanseringen av PlanNett som en digital støtte til kraftsystemutredninger.³

NVE er enig i at saksbehandlingstiden for nett bør gå ned. Samtidig vil NVE peke på at konsesjonsprosessen er svært regelstyrt, med en rekke myndighetsbestemte krav til prosess. Med mindre lovgiver forenkler prosesskravene vesentlig, er det vanskelig å se for seg en halvering av saksbehandlingstiden. NVE vil også peke på at en halvering av saksbehandlingstiden av søknader for nett og produksjon vil kunne føre til lavere kvalitet i saksbehandlingen og svekke de demokratiske prosessene som konsesjonsprosessen skal ivareta.

¹ Se NOU 2022:6 s. 182-185.

² NOU 2023:3 s. 19.

³ Se også NVEs høringssvar av 30.9.2022 til NOU 2022:6 *Nett i tide – om utvikling av strømmettet*, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-nou-2022-6-nett-i-tide-om-utvikling-av-stromnettet/id2918853/>.

Ambisjonen om en halvering av saksbehandlingstiden skiller ikke mellom de enkle og de komplekse sakene. Komplekse saker vil være mer tidkrevende. Ambisjonen om en raskere behandling av enkle saker må ikke gå på bekostning av kvaliteten på saksbehandlingen, verken i mindre kraftproduksjonssaker eller i de store, komplekse sakene med betydning for forsyningssikkerheten

En halvering av saksbehandlingstiden har dessuten lite for seg dersom de konsesjonsgitte tiltakene ikke bygges. NVE mener det er viktig at saksbehandlingen blir grundig nok til at myndighetene får et forsvarlig grunnlag for å beslutte om konsesjon skal gis eller avslås.

NVE forstår det slik at ambisjonen om en halvering av saksbehandlingstiden omfatter hele saksbehandlingstiden fra melding eller søknad kommer inn til NVE og fram til idriftsettelse av anlegget. Dette inkluderer dermed, i tillegg til konsesjonsbehandling, også saksbehandlingen av etterfølgende planer, slik som detaljplaner. Godkjenning av detaljplan er også nødvendige før bygging. Energikommisjonens mål om styrking av saksbehandlingsskapiteten i NVE og OED må etter vårt syn ses i lys av dette.

2 Ikke alle søknader om ny kraftproduksjon er realistiske

Energikommisjonen skriver at myndighetene har om lag 25 TWh ny kraftproduksjon til behandling.⁴ Flere av disse prosjektene vil ikke bli realisert. NVE ønsker å presisere at dette tallet baserer seg på flere prosjekter som ligger inne i NVEs systemer, men som ikke er aktive fra utbyggerens side. Det som NVE anser for å være aktive prosjekter, utgjør omtrent 13-14 TWh. Mye av dette er store vindkraftprosjekter der det forventes et høyt konfliktnivå. NVE har flere ganger tidligere fremmet et ønske om en hjemmel for tidlig avslag av søknader for prosjekter vi ikke anser det som realistisk å realisere.

Mange prosjektene som er til behandling, er også avhengige av større nettinvesteringer. Både utbygging av nett og ny kraftproduksjon har ledetider på flere år. Det er derfor begrenset i hvilken grad den kraftproduksjonen som er til behandling i dag, kan bidra til å nå målsetningen om 40 TWh ny kraftproduksjon innen 2030.

3 NVE mener det er lite realistisk å bygge ut minst 40 TWh fornybar kraftproduksjon innen 2030

Energikommisjonen omtaler utviklingen i kraftproduksjon i utredningen kapittel 10. NVE ønsker å knytte noen kommentarer til produksjon av de ulike typene fornybar kraft, sett opp mot Energikommisjonens ambisjoner.

3.1 Vannkraft

Ambisjonen om å øke vannkraftproduksjonen med 5-10 TWh innen 2030 forutsetter at NVE mottar flere søknader om ny stor vannkraft i nær fremtid. NVE mener det er usikkert hvor

⁴ NOU 2023:3 s. 11 og 120.

stor del av disse vannkraftprosjektene vi i dag har til konsesjonsbehandling som kan realiseres.

NVE får tilbakemeldinger om at kraftselskap ofte vurderer effektutvidelser i opprustings- og utvidelsesprosjekter. I et kraftsystem med strammere kraftbalanse og større innslag av uregulerbar kraftproduksjon, er det svært viktig å legge til rette for vannkraftprosjekter som gir økt effekt. Økt effekt i regulerbare vannkraftverk vil gi mer tilgjengelig kraft i perioder med høye priser, reduserer sannsynligheten for perioder med effektknapphet.

NVE prioriterer å behandle prosjekter som kan gi betydelig kraftproduksjon eller effektutvidelse, men vi har i dag få nye store vannkraftprosjekter med regulerbarhet til behandling.

Et flertall i Energikommisjonen mener at det «ved gjennomføring av vilkårsrevisjoner bør søkes å unngå tap av kraftproduksjon og reguleringsevne uten at det går på bekostning av helt nødvendige forbedringer av miljøtilstanden i vassdraget».⁵ Etter gjeldende nasjonale føringer og prioriteringer skal man ved vilkårsrevisjoner alltid veie kostnaden ved krafttap opp mot nytten av miljøforbedring. Norge er for eksempel forpliktet til å følge opp EUs vanddirektiv. For noen vassdrag betyr dette at vannkraftproduksjonen og reguleringsevnen må reduseres noe for å oppnå nødvendige miljøforbedringer.

Et flertall i Energikommisjonen mener det må inngås en frivillig avtale mellom staten og vannkraftprodusentene med målsetting om å bygge ut 7 TWh innen 2030.⁶ Det er uklart hvordan en slik avtale kan utformes.

Et mindretall i Energikommisjonen mener det er essensielt at det stilles strenge miljøkrav til effektkjøring av vannkraftverkene, og at det burde utformes nasjonale retningslinjer for effektkjøring.⁷ NVE vil fra sak til sak få belyst konsekvensene av effektkjøring, og hvilke avbøtende tiltak som kan være aktuelle. Krav til effektkjøring reguleres gjennom konsesjonsvilkår, som NVE fører tilsyn med. Tilsyn og oppfølging av vannkraftanlegg i drift vil bli mer ressurskrevende med økt utbygging og mer bruk av effektkjøring.

3.2 Vindkraft på land

Basert på antallet nye prosjekter av landbasert vindkraft i meldings- og søknadsfase per i dag, mener NVE det er lite sannsynlig å nå Energikommisjonens ambisjon om 5-10 TWh økt produksjon fra vindkraft på land i 2030.

3.3 Vindkraft til havs

Både ut fra arealbehovet, muligheten for praktisk gjennomføring, økonomisk realisme, virkninger på kraftsystemet og behovet for nett, vil NVE påpeke at den vedtatte ambisjonen

⁵ NOU 2023:3 s. 15.

⁶ NOU 2023:3 s. 15.

⁷ NOU 2023:3 s. 15.

om bygging av 30 GW havvind innen 2040 er svært ambisiøs. Kommisjonens foreslåtte mål om mer enn 5 TWh havvind i produksjon innen 2030 vurderer NVE til å være ambisiøst.

Utbygging av store mengder havvind i Norge betyr innfasing av store mengder uregulerbar kraft i det norske kraftsystemet. Dette er en omstilling av kraftsystemet som man ikke har oversikt over effekten av. Det vil kreve omfattende nettførsterkninger og tilgang på tilstrekkelig fleksibilitet i annen produksjon eller forbruk, for å balansere kraftsystemet og opprettholde tilstrekkelig forsyningsikkerhet. Havvind er per i dag heller ikke lønnsomt, og en stor utbygging vil kreve omfattende økonomisk støtte fra myndighetene.

En videre åpning og tildeling av arealer for havvind bør gjøres stegvis fram mot 2040. På denne måten kan utviklingen av havvind skje i takt med forbruksutviklingen, og tilknytningene kan gjøres uten at det går på bekostning av forsyningsikkerheten i kraftsystemet. Hvordan en slik stegvis utvikling kan gjøres, er noe som bør undersøkes i den strategiske konsekvensutredningen for nye havvindområder. Dette bør utredes videre fram mot åpning og tildeling av nye havvindområder, og oppdateres fortløpende.

Innfasing av en ny næring i norske havområder er en tidkrevende prosess, hvor det er mange interesser og verdier som må hensyntas. Næringer som skipsfart, fiskeri og petroleumsvirksomhet er godt etablerte, og områder som er gunstige for havvindutbygging kan ofte sammenfalle med viktige områder for de respektive næringene. Det er også mange miljø- og naturverdier som kan bli påvirket ved en utbygging.

For at utbygging av havvind i Norge ikke skal gi vesentlig negativ påvirkning på andre interesser i havet, er det viktig med grundige, tverrfaglige prosesser, ikke minst i åpningsfasen. Det er også vesentlig at arbeidet ikke forhastes eller forskutteres, for å sikre at valgene tas på et forsvarlig faglig grunnlag.

NVE kommenterte også i vårt høringsinnspill til prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørliche Nordsjø II at uforholdsmessig korte tidsfrister kan gå på bekostning av kvalitet, og gi merarbeid i senere faser⁸. Løpende endringer i forutsetninger og rammer vil kunne gi økt usikkerhet og ytterligere merarbeid, både for aktørene og i konsesjonsprosessen.

3.4 Solkraft

Energikommisjonens ambisjon om 5-10 TWh ny solkraft innen 2030 vurderer vi som ambisiøs, men mulig. Det vil i så fall kreve en kombinasjon av utbygging på bygninger og bakkemontert solkraft. Også i saker med større bakkemonterte anlegg må det påregnes en del konflikter om miljøvirkninger og arealbruk.

Uavhengig av den styrkingen av saksbehandlingskapasitet og de effektiviseringstiltak som pågår i NVE, vil økningen i antall konsesjonssøknader for solkraftanlegg trolig medføre en viss kø i saksbehandlingen.

⁸ «Høringssvar fra NVE – forslag til prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørliche Nordsjø II» datert 4.1.2023, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-prekvalifiseringskriterier-og-auksjonsmodell-for-sorlige-nordsjo-ii/id2949763/>.

Fram mot 2030 forventer NVE en stor økning i kraftproduksjon fra solkraft på bygg og større, bakkemonterte solkraftanlegg. Dette er ny kraftproduksjon som kan bygges ut relativt raskt. Samtidig ser vi at mange ønsker å bygge bakkemonterte solkraftanlegg i skoglandskap. Bygging av solkraftverk i skog kan både innebære høyere kostnader og høyere konfliktnivå.

Det er viktig at solkraftanlegg bygges og driftes på en slik måte at de ikke utløser unødvendig store nettinvesteringer, og at reguleringen sikrer at tiltakshavere tilpasser solkraftanlegg etter hva som er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

NVE vurderer at solkraft i dag oppfattes som lite konfliktfylt. Vi har imidlertid lite erfaringer med utbygging av konsesjonspliktige solkraftverk. I Europa blir utbygging av solkraftverk ofte lagt til dyrka mark og annet areal som allerede er tatt i bruk, mens vi i Norge så langt ser at solkraftverk planlegges i skoglandskap, regulert som LNF-områder. Det søkes gjerne om endret arealdisponering etter jordlova i tillegg til konsesjonssøknaden. Dette kan gi konflikter mellom arealdisponering til jordbruk og vernet av dyrka mark på den ene side og arealdisponering til solkraftproduksjon på den annen side. Å ta i bruk store skogbruksarealer til solkraftverk, vil også gi problemstillinger knyttet til naturhensyn, friluftsliv, karbonbinding mm. NVE har igangsatt et arbeid med felles kunnskapsgrunnlag for solkraft, blant annet for å belyse virkninger av slike anlegg.

NVE mener det bør vurderes å fastsette en effektbasert konsesjonsgrense for solkraftverk, slik man har satt konsesjonsgrensen for vindkraftverk på land.⁹ Dette hadde etter vår mening gjort det enklere å fastslå om et solkraftverk blir konsesjonspliktig eller ikke.

NVE mener også det bør vurderes å kreve melding etter konsesjonsutredningsforskriften for planlagte solkraftverk med installert effekt på minst 30 MWp. NVE bør i så fall være ansvarlig myndighet etter forskriften.

NVE ønsker også å peke på at ønsket om å etablere konsesjonsfrie bakkemonterte solkraftverk kan skape utfordringer for kommunenes arealplanlegging. Kommunene vil kunne oppleve de samme utfordringene knyttet til arealbruk som NVE gjør ved konsesjonsbehandling.

4 Energieffektivisering

4.1 NVE mener Energikommisjonens energieffektiviseringsmål er mulig

NVE mener målet om minst 20 TWh energieffektivisering innen 2030 er ambisiøst, men mulig. Dette krever at målet konkretiseres og følges opp med tilstrekkelige virkemidler. NVE mener det er viktig å være klar på hva man mener med energieffektivisering, og at målet om energieffektivisering er etterprøvbart.

En effektiv og fleksibel energibruk gjør at forbrukere og næringsaktører blir mindre påvirket av høye strømpriser. Energieffektivisering bidrar til å dempe behovet for kraftutbygging, og vil ofte dempe behovet for økt nettkapasitet.

4.2 Mer energieffektivisering krever en nasjonal plan

Energieffektivisering krever mange tiltak hos mange beslutningstakere. For å realisere de store potensialene trengs det en handlingsplan. NVE ser også behovet for en koordinerende instans, jf. at NVE er tildelt en koordinerende rolle.

Handlingsplanen bør klart definere hva energieffektivisering er, og inneholde mål og delmål innenfor hver sektor. Målene må være tydelige på hva som skal oppnås. De må være etterprøvbare, og måloppnåelse må følges opp. Planen bør rettes mot alle sektorer, og inneholde nye og justerte virkemidler som sikrer måloppnåelse.

Handlingsplanen bør også konkretisere NVEs rolle og grenseflater mot andre etater som forvalter virkemidler som påvirker energi- og kraftbruk. NVE mener det også er behov for å samordne virkemidlene på effektivisering.

4.3 NVE støtter en mer energieffektiv og grønnere industri

NVE er positiv til energieffektiviseringstiltak i industrien, og energiledelse er en viktig del av dette. NVE mener derfor at Energikommisjonens foreslåtte krav om energiledelse bør vurderes. Krav til utredning av lønnsomhet ved å benytte overskuddsvarme bør vurderes også for eksisterende industrivirksomheter, ikke bare for nye virksomheter. Vi trenger mer kompetanse, analyser og data innenfor dette segmentet. Det er også viktig med medvirkning og en felles prosess med bransjeorganisasjoner og store aktører.

4.4 Energieffektivisering i bygg er viktig

Kommisjonens mål for å bedre kraftbalansen før 2030 er utfordrende å nå. Men energieffektivisering i bygg har et betydelig potensial på kort sikt.

NVE støtter i all hovedsak forslaget om et nasjonalt effektiviseringsløft i bygg.¹⁰ NVE mener det bør vurderes å innføre krav til energieffektivisering ved rehabilitering av bygg. I tillegg til regelverksendringer, bør det etter NVEs syn også komme økonomiske insentiver og kompetansehevende virkemidler. For eksempel bør man vurdere om nye tilskudsformer, blant annet til håndverksbedrifter, kan bidra til måloppnåelse.

NVE mener også at energimerkeordningen for bygg er et viktig virkemiddel i dette arbeidet. Igangsatt regelverksarbeid på feltet bør gjennomføres så raskt som mulig.

Energikommisjonen mener det må utarbeides en strategi for solkraft på bygg.¹¹ NVE mener en plan for energieffektivisering i bygg også bør omfatte en plan for solkraft fra bygg.

Selv om gjeldende rammebetingelser trolig vil gi noe energieffektivisering, kreves det etter NVEs syn nye eller sterkere virkemidler fra myndighetenes side for å få til

¹⁰ NOU 2023:3 s. 12.

¹¹ NOU 2023:3 s. 17.

energieffektivisering i større omfang. Det vil bli viktig å konkretisere NVEs rolle og grenseflater opp mot andre offentlige aktører som forvalter virkemidler som påvirker energi- og kraftbruk. Det vil også bli behov for å samordne virkemidlene på effektivisering.

4.5 Det er flere viktige alternativer til elektrisk oppvarming

Fjernvarme, nærvarme, bioenergi og varmepumper er viktige alternativer til direkte elektrisk oppvarming. I samme kategori kommer overskuddsvarme fra ulike kilder. NVE er enig i at det bør legges til rette for utnyttelse av slike lokale energikilder, blant annet gjennom vannbåren oppvarming. Slik oppvarming kan også redusere behovet for ny nettkapasitet.

NVE mener fleksibilitetskravet i byggeteknisk forskrift¹² bør utvides, blant annet for å legge til rette for økt bruk av lokale varmekilder. Effektivitet er en viktig rettesnor også for slike systemer. Det må derfor kreves eller gis insentiver til å redusere tap også i fjernvarme og varmedistribusjon innenfor bygninger.

5 Forbruk og forbrukere

5.1 Det bør bli lettere for forbrukere å ta informerte valg

Sluttkundene kan lettere ta informerte valg ved å få sanntidsinformasjon om energi- og effektbruk. NVE mener slik informasjon fra HAN-porten i AMS-måleren bør gjøres lettere tilgjengelig for alle forbrukerne av strøm. Dette kan øke interessen for energi- og effektsparing, og gagnar sluttbrukere, nettselskap og systemoperatør.

5.2 Forbrukeres posisjon ved omsetning av varme bør styrkes

NVE mener også det er behov for å styrke forbrukernes posisjon ved omsetning av varme. NVE viser til at dette er et viktig hensyn ved utredningen av en ny prisregulering for fjernvarme.

5.3 Forbruksfleksibilitet er et viktig virkemiddel

Energikommisjonen nevner forbrukerfleksibilitet som et viktig virkemiddel i fremtidens kraftsystem.¹³ Energikommisjonen påpeker også at mange av fleksibilitetsressursene er små, og det er behov for automatisering og aggregering av laster.¹⁴

NVE er enig i at forbrukerfleksibilitet er viktig, og at det bør sees nærmere på virkemidler som bidrar til bedre fleksibilitet på forbrukersiden og som kan avhjelpe effektbalansen.

Aggregatører kan bidra til mer forbrukerfleksibilitet. NVE mener at det bør jobbes videre med hvordan aggregering bør reguleres og hvordan forbrukerfleksibilitet på lokalt nivå kan koordineres og styres mest mulig hensiktsmessig.

6 Forsyningssikkerhet

Det er viktig at kraftsystemet blir utbygd og utformet slik at det er tilstrekkelig robust. Hensynet til leveringskvalitet og høy leveringspålitelighet er viktig i framtidens kraftsystem.

¹² Forskrift av 19. juni 2017 nr. 840 om tekniske krav til byggverk.

¹³ NOU 2023:3 s. 65.

¹⁴ NOU 2023:3 s. 91.

Bedre balanse mellom forbruk og produksjon av kraft kan ikke utelukkende løses ved at man saksbehandler raskere.

6.1 Prognoser for utvikling i forsyningsikkerhet er en viktig del av kvalitetssikringen

Energikommisjonen påpeker blant annet at det er behov for jevnlig stresstesting av mulige ekstreme utfall, og at det må lages løpende prognoser for utviklingen i forsyningsikkerheten. NVE overvåker kraftsituasjonen kontinuerlig og utarbeider jevnlig prognoser, og ellers når kraftsituasjonen tilsier det. Gjennom en midlertidig rapporteringsordning har NVE innhentet prognoser for magasinbefylling fra flere kraftprodusenter. Disse prognosene og annen dialog med kraftprodusenter har vært viktig for å kvalitetssikre våre egne prognoser.

6.2 Sikkerhet og beredskap er en viktig del av forsyningsikkerhet

Beredskap er en del av det å ivareta god forsyningsikkerhet. Manglende eller mangelfull kraftberedskap kan ved uforutsette og ekstraordinære hendelser påvirke både leveringskvaliteten og driftssikkerheten til kraftsystemet.

Det er billigere å bygge inn sikkerhet fra starten, enn å ta rettinger i etterkant. Dette gjelder både infrastrukturen og organiseringen.

NVE mener det er nødvendig å se Energikommisjonens utredning i sammenheng med Totalberedskapskommisjonens arbeid for beskrivelse av organiseringen av beredskap i kraftsystemet. Det er viktig for NVE at sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen samlet sett utredes og omtales tilstrekkelig.

6.3 Kraftsystemet må tåle ekstraordinære situasjoner

Energikommisjonen uttaler på s. 67 at:

«Man kan ikke dimensjonere et kraftsystem basert på de mest ekstreme utfallene som ikke er særlig sannsynlige. Slike analyser kan likevel være et nyttig verktøy for å etablere strategier for krisehåndtering og beredskap.»

NVE mener kraftsystemet så langt som mulig bør dimensjoneres slik at det tåler ekstraordinære situasjoner, også de med lav sannsynlighet, og som kan gi midlertidige avbrudd. NVE viser for øvrig til det vi uttaler om at reduserte reserver (N-1) kan være egnet som et midlertidig tiltak, se pkt. 6.4.

6.4 En økt andel uregulerbar kraft påvirker energi- og effektbalansen

NVE forventer at innslaget av vind- og solkraftproduksjon i det europeiske kraftmarkedet vil øke kraftig. Dette kan gi perioder med høy import av uregulerbar kraft til Norge. Tilsvarende er det forventet at eksporten kan øke i perioder med høyere kraftpriser og lite produksjon fra sol- og vindkraft i landene rundt oss. I perioder der Norge importerer kraft, kan vannkraftprodusenter med vannmagasiner spare vann som ellers ville blitt brukt til å dekke

forbruket. Dette kan gi bedre energibalanse, noe som har betydning for forsyningssikkerheten.

Forsyningssikkerhet handler også om effektbalansen og det å ha tilstrekkelig kapasitet av kraft til enhver tid for å kunne dekke forbrukstoppene. Vi venter en mer krevende effektbalanse med en økt andel uregulerbar kraftproduksjon inn i systemet.

NVE mener det er viktig at markedet har forutsetninger og betingelser som bidrar til å disponere vannet på en måte som sikrer tilstrekkelig energi- og effektbalanse, også i år med lavt tilsig. NVE er også enig i at energilovens formålsbestemmelse bør endres slik at den også omfatter forsyningssikkerhet.

6.5 Tilknytning med vilkår kan være egnet som et midlertidig tiltak, men kan også øke sårbarheten

Energikommisjonen mener det bør vurderes om ikke nettselskapene kan ta noe mer risiko ved å redusere kravene til reserveforsyning i nettet (N-1). På denne måten kan nettselskapene tildele mer kapasitet til kundene uten å bygge ut nye anlegg og dermed i større grad møte forventet forbruksvekst.¹⁵

NVE vil bemerke at det ikke er krav i lov eller forskrift om at det skal være reserveforsyning i nettet (N-1), altså at strømforsyningen skal opprettholdes til alle ved utkobling av én nettkomponent.

NVE ser at det å redusere kravene til reserveforsyning, gitt at det kombineres med tilknytning med vilkår eller annen kilde til fleksibilitet, kan være en god løsning i enkelte nettområder. I så fall vil man kunne opprettholde strømforsyningen for det resterende forbruket, ved utkobling av én nettkomponent. Dette forutsetter imidlertid at man har et bevisst forhold til fremtidige behov, for nettkapasitet hvilket forbruk som eventuelt skal kobles ut ved feil eller vedlikehold av nettet, og hvordan det skal gjennomføres. Dersom forbrukerfleksibilitet utnyttes som driftskontrollfunksjon, bør dette koordineres med ansvarlig nettselskap.

NVE mener likevel at en slik løsning ikke bør vurderes som et generelt alternativ til nettutbygging. Hvis forbruksprognosene tilsier et ytterligere behov for forsterkning av nettkapasiteten, vil en reduksjon av kravene til reserveforsyning kunne medføre at driften av kraftsystemet blir mer krevende i fremtiden ved å redusere driftsmarginene.

7 Tilsyns- og beredskapsspørsmål

7.1 Energikommisjonen burde i større grad omtalt tilsyns- og beredskapsspørsmål

Tilsyn er viktig, både for det enkelte anlegg, for kraftbransjen og for den allmenne samfunnsaksepten. Tilsyn er imidlertid også tids- og ressurskrevende. NVE mener Energikommisjonens mandat burde vært klarere på at tilsyns- og beredskapsspørsmål også

¹⁵ NOU 2023:3 s. 19.

er en viktig del av norsk energipolitikk, slik at utfordringene knyttet til tilsyn og oppfølging ble en del av kommisjonens utredning.

7.2 Kraftforsyningsberedskap ivaretas også gjennom damsikkerhetsforskriften

Energikommisjonen omtaler i pkt. 12.1.3 beredskap i kraftforsyningen.¹⁶ NVE mener det er viktig at kraftsektoren jobber godt med kraftforsyningsberedskap, og følger kravene i kraftberedskapsforskriften. NVE påpeker at beredskap i kraftforsyningen også blir ivaretatt gjennom damsikkerhetsforskriften.¹⁷ NVE fører tilsyn med at kravene i damsikkerhetsforskriften er oppfylt. NVE viser også til det vi har sagt over i pkt. 6.2.

7.3 Utbygging må også ivareta hensynet til naturfarer

NVE mener det er viktig å ta hensyn til naturfarer som flom og skred ved vurderinger av hvor og hvordan produksjons- og nettanlegg skal bygges ut. NVE vil understreke behovet for å hensynta og vurdere sikkerhet mot naturfare og konsekvenser og risiko- og sårbarhetsforhold i forbindelse med planlegging og utbygging av kraftproduksjon og nettanlegg.

8 Kommunenes rolle

Energikommisjonen peker på at kommunene er planleggingsmyndighet, byggesaksmyndighet, rådgiver overfor egne innbyggere og bygningsforvalter.¹⁸ Energikommisjonen nevner også at kommunene har ansvar for klima- og energiplanlegging, og at de har en rolle i kraftsystemplanleggingen.¹⁹

NVE er enig med Energikommisjonen i at kommunene må involveres og få et tydeligere ansvar for utviklingen i energibruken enn i dag. Kommunene kan for eksempel gjennom planlegging legge til rette for energi- og varmeløsninger som ikke belaster kraftsystemet.

NVE ønsker å peke på at arealbehov knyttet til nye energiintensive næringer (slik som batterifabrikker, datasentre, osv.) i stadig større grad har kommet på dagsorden i ulike kommuner. Næringenes ønske om lokalisering, og kommunenes ønske om å tilby areal og legge til rette for slike næringer, påvirker både den kommunale arealforvaltningen og arealpolitikken. Energiintensive næringer påvirker også behovet for økt kraftproduksjon og nett, og berører slik sett både regionale og nasjonale interesser.

NVE støtter forslaget om opprettelsen av et nasjonalt kompetansesenter for kommunene, og mener dette kan være en god måte å dele erfaringer og bygge kompetanse på.

¹⁶ NOU 2023:3 s. 150.

¹⁷ Forskrift av 18. desember 2009 nr. 1600 om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften).

¹⁸ NOU 2023:3 s. 22.

¹⁹ NOU 2023:3 s. 22.

9 Andre temaer

9.1 Strømstøtten kan redusere insentiver for energieffektivisering

NVE vil vise til vår høringsuttalelse til forslaget om å legge om til timesbasert strømstøtte om at dette vil redusere insentivene til å sette i verk tiltak for energieffektivisering og å flytte forbruket til perioder med lavere priser. NVE vil gjerne bidra til at en eventuell framtidig strømstøtte i større grad kan gi insentiver til langsiktige energieffektiviseringstiltak. Dette gjelder både for husholdninger og næringsaktører.

9.2 Mellomlandsforbindelser

Energikommisjonen mener at det «må vurderes å flytte behandlingen av mellomlandsforbindelser mellom Norge og andre nordiske land fra NVE til OED, for å sikre politisk forankring».²⁰ NVE er usikre på hva Energikommisjonen mener med denne uttalelsen, ettersom det er OED og ikke NVE som er vedtaksmyndighet etter energiloven § 4-2 om utenlandsforbindelser. I den grad OED ber NVE om faglige vurderinger av ulike virkninger av omsøkte mellomlandsforbindelser, er dette etter vårt syn ikke til hinder for en politisk forankring av den endelige avgjørelsen i saken.

9.3 Den norske energi- og klimapolitikken må ses i en europeisk og internasjonal sammenheng

Energikommisjonen påpeker at energi- og klimapolitikken må ses i tett sammenheng.²¹ NVE er enig i dette, og understreker at norsk energi- og klimapolitikk også må ses i tett sammenheng med utviklingen i energi- og klimapolitikken i EU.

Gjennom REPowerEU og EU-kommisjonens forslag til elmarkedsreform, arbeider EU for å skjerpe fornybar- og energieffektiviseringsmålene sine og gjøre kraftmarkedet mer robust i møte med nye kriser. Det er foreslått krav om raskere utbygging av fornybar kraftproduksjon som skal gi økt produksjon av vindkraft og sol på tak. Det stilles også krav om raskere konsesjonsbehandling. Kortere konsesjonsbehandling i naboland kan gjøre dem mer aktuelle for utbygging av fornybar kraft. Samtidig kan kortere konsesjonsbehandling også skape flere areal- og samfunnskonflikter på sikt.

Internasjonale avtaler på miljøområdet vil også kunne påvirke utformingen av norsk politikk og regelverk. NVE viser eksempelvis til FNs naturavtale.²² Naturavtalen etablerer blant annet mål for bevaring av lang og hav, bærekraftig forvaltning og restaurering av natur, og følges opp nasjonalt.

Med hilsen

Kjetil Lund
Vassdrags- og energidirektør

Christine Elisabeth Kiste
direktør

²⁰ NOU 2023:3 s. 21.

²¹ NOU 2023:3 s. 25.

²² Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GPF) av 19.12.2022.

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Godkjent av Anne Rogstad
Seksjonssjef

Christine Elisabeth Kiste
Direktør

Kjetil Lund
Vassdrags- og energidirektør

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

Kopimottakerliste: